

BOEKBEORDELINGEN

GEORGE BARON, *A bibliographical guide to the English educational system*. Third ed., The Athlone Press, University of London, 2 Gower street, London W.C. 1, 1965, 124 p.

Dit is een bijzonder handig boekje. Het geeft een beredeneerd overzicht van de literatuur betreffende het engelse schoolwezen sinds 1944 met volledige bronvermelding. Wie zich voor bepaalde aspecten van het engelse schoolstelsel interesseert, vindt de gegevens hier bijeen. Als voorbeelden mogen dienen: de 11+ examens en de comprehensive school, de county colleges en de ontwikkeling der universiteiten. Eigenlijk biedt het boekje meer dan de titel belooft: zo is er aandacht geschonken aan studies betreffende de sociologie en de economie van het onderwijs.

Het boekje is zo goed geschreven dat iemand, die enigermate in het onderwerp is geïnteresseerd en geïntereerd, er met genoegen in kan lezen, herkenkend en lerend. Mij was bijv. niet bekend, dat men in Engeland een tweemaandelijks „digest of educational literature” bezit met samenvattingen en excerpten van velerlei herkomst, en evenmin dat F. L. Jarman heeft nagegaan hoe filosofische en sociale stromingen op het vasteland van Europa het engelse onderwijs hebben beïnvloed.

PH. J. I.

J. STUART MACLURE, *Educational Documents England and Wales 1816-1963*, London, Chapman and Hall Ltd, 11 New Fetter Lane, London E.C. 4, 1965, 307 p.

Dit is een verzameling documenten, die de geschiedenis van het engelse onderwijs illustreren. Ze is met grote zorg uitgegeven. Een inleiding biedt een summier schets van de onderwijswetgeving, waardoor de plaats van elk document in het groter geheel is aangewezen. Alle afzonderlijke stukken zijn wederom met een beknopte inleiding voorzien, waarin de situatie is aangegeven, waarin ze thuis behoren. Van alle onderwijsrapporten zijn de verantwoordelijke personen, meestal leden van Commissies-ad hoc volledig vermeld. Er is een register op namen en onderwerpen. Dit is een onmisbare hulpbron voor ieder, die de engelse onderwijshistorie bestuderen wil.

PH. J. I.

WILLIAM KESSEN, *The Child. Perspectives in Psychology*. John Wiley, N.Y. 1965. 297 blz.

Het gaat hier om een serie herdrukken van stukken, die in de loop van de laatste tweehonderd jaren over het kind en wat er mee in verband geacht werd te staan, geschreven zijn. De keuze is dan uiteraard op meer dan één wijze mogelijk. Het zou onbillijk zijn, dit beschaafd en intelligent samengestelde boek daarom hard te vallen op het punt van z'n nogal betwistbare samenstelling. Ziet men het tegen de achtergrond van een veel genuanceerder en vooral ook: meer coherente geschiedenis van het beeld en de bejegening van het kind, dan

komt vooral het vierde gedeelte aardig uit de grondverf: Darwin, Preyer, Hall, Baldwin, Taine. – Ik kan mij echter de andere hoofdstukken niet denken zonder veel aanvulling. Als tekst voor seminarie-oefeningen op het gebied van de geschiedenis van het kindbeeld vereist het grote kennis vooral van sociale geschiedenis enerzijds en van ontwikkelingspsychologie anderzijds. Een boek, m.a.w., dat zonder twijfel niveau heeft en niveau veronderstelt, maar ik zou niet weten, waar wij het in onze Nederlandse opleidingen zouden kunnen gebruiken, nog afgezien van het feit, dat men in Nederland de taalluigheid niet moet vergroten door alles in het Engels aan te bieden, wat wij zeer wel in de oorspronkelijke talen kunnen lezen.

M. J. L.

ERNST BORNEMAN, *Erziehungsberatung*. Reinhardt, München/Basel, 1963.

Dit boek wil veel tegelijk: o.a. ouders, onderwijzers, maatschappelijk werkers oriënteren over de functie van de „Erziehungsberatung”; tevens bestuurders en oprichters van pedagogische adviesbureaus ten aanzien van de organisatie informeren; tenslotte de toekomstige specialisten in deze bureaus een beeld van het werk geven. Gevolg: een boek dat vlot leest, soms goede praktische raad geeft, maar de zaken wel wat simplistisch stelt.

Theoretisch is het geheel niet sterk. Men kan de schrijver wel volgen, wanneer hij ongunstige invloeden van de geïndustrialiseerde samenlevingsvorm op de opvoeding aanwijst. Maar als hij min of meer romantisch terugverlangt naar de verleden tijd met zijn Familien- und Hauswirtschaft, als hij de samenleving van gezinnen met grootouders idealiseert als pedagogisch zo gunstig – dan krijgt men toch wel een kriebelig gevoel! Gelukkig is hij realistisch genoeg om te weten dat het verleden niet terugkomt en herhaaldelijk de vraag onder ogen te zien: hoe nu verder in *deze* maatschappij?

Hoewel Bornemann andere oorzaken van moeilijkheden erkent en dienovereenkomstig de behandeling varieert, schrijft hij zeer veel mogelijke problemen toch toe aan de sociaal-psychologische constellatie van familie en maatschappij, en de sociaal-pedagogische benadering heeft zijn voorkeur.

W. E. Vliegenthart

W. A. VAN LIEFLAND, *De Wilde van Aveyron*. Over de opvoeding van een „afwijkend” kind. Bewerkt naar de oorspronkelijke rapporten. Uitg. J. B. Wolters, Groningen, 1965, tweede druk, 98 pag., f 4,90.

In de bossen van Aveyron, in het zuiden van Frankrijk, wordt in 1798 een jongen van naar schatting een jaar of 12 moedernaakt zwerfend aangetroffen zich voedend met rauwe eikels en wortels. Na te zijn gevangen weet de jongen evenwel weer te ontsnappen en in de uitgestrekte bossen te ontkomen. Na ruim een jaar ontdekken jagers hem en grijpen de schuwe jongen. Na een week verkiest hij weer de vrijheid om als een dier te kunnen leven. Enige tijd later valt hij nogmaals in de handen der mensen. Zijn bestaan en wijze van leven is tot in Parijs bekend geworden en trekken zelfs de aandacht van de Franse regering, die opdracht geeft de jongen, in het belang van de wetenschap, naar de hoofdstad te laten overbrengen.

De „Wilde van Aveyron”, zoals hij wordt aangeduid – daar over zijn afkomst niets bekend is – komt dan onder behandeling van een jong medicus, Dr. E. M.

Itard, die werkzaam is bij het Nationaal Instituut voor Doofstommen. De „Wilde van Aveyron” is: „een weerzinwekkend vuil individu, lijdend aan hevige krampen, die zo nu en dan het karakter van toevallen aannamen, voortdurend heen en weer wiegend als een gekooid wild dier in een dierentuin, bijtend en krabbend naar ieder, die hem iets in de weg legde en niet de minste liefde of aanhankelijkheid tonend voor hen, die hem verzorgden, een wezen, onverschillig voor alles, voorzover dit niet zijn voeding of de mogelijkheid tot ontvluchting betrof”. Itard is echter van mening dat de jongen, die waarschijnlijk de eerste vier of vijf jaar van zijn leven door mensen is verzorgd en in het bos moet zijn achtergelaten, voor opvoeding vatbaar zal zijn en hij ontwerpt daarvoor een sociaal-pedagogisch program.

Aan de hand van de originele rapporten, die Itard aan de Franse regering heeft doen toekomen, is door Van Liefland op instructieve en boeiende wijze het verloop, van dit een viertal jaren omvattend opvoedingsplan, beschreven. Voor Itard zelf is de opvoeding van de „Wilde van Aveyron” op een teleurstelling uitgelopen: het gevoelsleven is niet tot ontplooiing gekomen, het leren spreken blijkt niet mogelijk te zijn, het denken is uitermate beperkt en de omgang weinig sociabel.

Vergelijken wij evenwel de gedragswijze van deze „wilde” – toen hij pas was gevangen en gedwongen werd met mensen samen te leven – met zijn gedrag nadat hij 4 jaren door Dr. Itard en Madame Guerin, zijn verzorgster, is beïnvloed, dan is er evenwel een opmerkelijke vooruitgang te constateren.

Aanvankelijk een schreeuwend, zich bevuilend en ongekleed wezen, dat naar een ieder bijt en later een jongeman, die met Itard in de stad gaat eten en vrienden bezoekt.

Een tijdgenoot van Itard, de psychiater Pinel, heeft van meet af aan de „Wilde van Aveyron” ingedeeld bij de laagstaande zwakzinnigen. Itard heeft zich uiteindelijk bij deze opvatting neergelegd.

In zijn inleiding tot het boekje van Van Liefland vraagt Vedder zich echter af of deze opvatting wel juist is want hoe zou een idioot kind zich zelfstandig in de bossen, onder vaak zeer ruwe klimatologische omstandigheden in leven kunnen houden? En Vedder stelt terecht dat de eerste levensjaren voor de opvoeding van uitermate groot belang zijn en hij legt de vraag ter beantwoording voor of bij verzuim deze periode wel kan worden ingehaald.

Itard, die deze geschiedenis als een mislukte episode in zijn leven beschouwde, heeft niet kunnen vermoeden dat hij met zijn rapporten pedagogen en orthopedagogen stof ter overdenking heeft nagelaten en Van Liefland heeft onze dank verdient door die ons op deze wijze aan te bieden. Rest nog de aandacht te vestigen op de zeer verzorgde typografische uitvoering

J.H.N.G.

A. A. VAN WIJNKOOP, *Verder leren*. Een sociologisch onderzoek naar de differentieële deelneming van sociale milieus aan de diverse schoolsoorten van voortgezet onderwijs. Gepubliceerd in de reeks „Mededelingen van het Nutsseminarium voor Pedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam”, uitg. J. B. Wolters, Groningen, 1965, 209 pag.

Deze publicatie is een in de handel gebrachte dissertatie van een leraar van het Amsterdams Lyceum, die ongeveer 15 jaar doctorandus is geweest en alsnog

de ambitie heeft kunnen opbrengen om, ondanks zijn schooltaak, te willen promoveren.

Na een groot aantal binnen- en buitenlandse publicaties te hebben besproken waaruit moet blijken, dat de „democratisering van het onderwijs”, waaronder wordt verstaan het in voldoende mate deelnemen van kinderen uit sociaal lagere milieus aan middelbaar, voortgezet hoger- en universitair onderwijs, nog weinig bevredigend is, komt de schrijver tot de volgende probleemstelling: „Ondanks het feit dat in toenemende mate de wettelijke en ideologische voorwaarden aanwezig zijn voor een ‘optimale ontwikkeling der talenten’, bestaat nog altijd een duidelijk merkbare differentiële deelneming van een aantal onderscheiden milieus aan de diverse schoolsoorten van voortgezet onderwijs”.

De onderzoeker is van mening, dat het deelnemen aan de verschillende schoolsoorten van voortgezet onderwijs niet alleen afhankelijk is van een aantal voorwaarden die binnen de maatschappij in zijn geheel aanwezig moeten zijn, maar ook van een aantal waar ouders en gezinnen afzonderlijk aan moeten voldoen. Vandaar dat hij zijn onderzoek ondermeer heeft gericht op de schoolgeschiktheid van de leerlingen en het ambitieniveau van de ouders.

Het onderzoek heeft in Amsterdam plaatsgevonden. De meisjes zijn evenwel buiten beschouwing gelaten daar van de veronderstelling is uitgegaan, dat ouders zich meer om de opleiding van de jongen dan die van het meisje bekommeren. Uit een populatie van 6400 jongens, die gezien hun leeftijd de lagere school zouden verlaten, zijn 500 namen en adressen op a-selecte wijze getrokken. Uit deze 500 namen en adressen zijn weer, voor een controle steekproef, 100 getrokken, eveneens a-select, die door de onderzoeker persoonlijk zijn bezocht. De andere adressen zijn bezocht door enige studenten van de politiek-sociale faculteit van de universiteit van Amsterdam.

Het onderzoek, dat veel tijd en inspanning zal hebben gevegd, heeft ondermeer het volgende opgeleverd:

- Voldoende leerprestaties op de lagere school en de nodige geschiktheid voor het volgen van hogere instelling van het voortgezet onderwijs, zijn niet op evenredige wijze over de onderscheiden milieus verspreid. Daarbij zijn kinderen uit hogere- en middelbare milieus in dit opzicht iets meer begunstigd, dan hun leeftijdsgenoten uit de lagere milieus.
- Kinderen uit lagere milieus, met voldoende capaciteiten voor het volgen van hogere opleidingen, komen toch op een lager niveau terecht.
- Als geen van beide ouders voortgezet onderwijs heeft gevolgd, dan ligt de schoolaspiratie voor hun kind lager dan wanneer zij dit wel hebben gedaan.
- Een hoger milieu van herkomst van één der beide ouders correleert met een hogere schoolaspiratie.

Met dit onderzoek van Van Wijnkoop komen wij weer een stapje verder op de weg naar het beter onderkennen van de factoren, die een kind belemmeren gebruik te maken van de veelzijdige onderwijsmogelijkheden, die de maatschappij hem biedt. Voorts zijn uit deze studie maatregelen af te leiden die het ideaal van gelijke maatschappelijke kansen voor een ieder, ongeacht zijn sociale afkomst, kunnen bevorderen. Voorwaar een niet geringe verdienste van deze doctor wiens academisch proefschrift in de veel geraadpleegde Mededelingen van het Nutsseminarium voor Pedagogiek is verschenen.

J.H.N.G.